

Third Semester MA SANSKRIT – GENERAL

(Private Registration)

Multiple Choice Questions

SA010301 – Sahitya – III

Texts : 1. Dhvanyaloka III & IV udyota, 2. Rasagangadhara – I Anana
Questions 1 to 50 (Dhvanyaloka) 51 to 88 (Rasagangadhara)

1. ध्वन्यालोकस्य अभिनवगुप्तरचित व्याख्यानस्य नाम किम् ?
a. लोचनम् । b. चन्द्रिका । c. लीला d. कैरलि ।
2. लोचनकारः कः ?
a. अप्पय्यदीक्षितः । b. अभिनवगुप्तः । c. आनन्दवर्धनः d. अन्नभट्टः ।
3. विषमबाणलीला कस्य ग्रन्थः ?
a. श्रीशङ्करस्य । b. श्रीशङ्करस्य । c. आनन्दवर्धनस्य d. रसगङ्गाधरः ।
4. देवीशतकस्य कर्ता कः ?
a. वामनः । b. आनन्दवर्धनः । c. श्रीशङ्करः d. अभिनवगुप्तः ।
5. अर्जुनचरितं केन विरचितम् ?
a. अभिनवगुप्तेन । b. श्रीहर्षेण । c. आनन्दवर्धनेन d. अभिनवगुप्तः ।
6. ' सप्तैताः समिधः शिरयः ' अत्र पदप्रकाशता कस्मिन् पदे ?
a. कल्पितः । b. सप्त । c. शिरयः d. समिधः ।
7. " कः सन्नद्धे विरहविधुरां त्वय्युपेक्षेत जायाम् " अत्र पदप्रकाशता कस्मिन् पदे ?
a. विधुरां । b. जायाम् । c. सन्नद्धे d. सन्निधिम् ।
8. ' किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम् ' अत्र पदप्रकाशता कस्मिन् पदे ?
a. मण्डनम् । b. मधुराणाम् । c. किमिव d. आकृतीनाम् ।
9. ' रामेण पिरयजीवितेन तु कृतं प्रेमणः पिरये नोचितम् ' अत्र व्यञ्जकत्वं किम् ?
a. अर्थान्तरसंक्रमितवाच्यम् । b. अत्यन्ततिरस्कृतम् । c. अलङ्कारसंकीर्णम् d. अन्यतरवाच्यम् ।
10. ' परमार्थं विचारे पुनश्चन्द्रश्चन्द्र इव वराकः ' अत्र पदप्रकाशता कस्मिन् पदे ?
a. प्रदिपदे । b. प्रथम चन्द्रपदे । c. वराकपदे d. द्वितीय चन्द्रपदे ।
11. अविवक्षितवाच्यस्यात्यन्ततिरस्कृतवाच्य प्रभेदे वाक्यप्रकाशतायाः उदाहरणं किम् ?
a. या निशा सर्वभूतानां । b. विषमयितः केषामपि ।
c. एवमेव जनस्तस्या... d. सर्वेषां सर्वभूतानाम् ।
12. या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति ... अत्र निशार्थः कः ?
a. तत्त्वपराङ्मुखत्वम् । b. तत्त्वज्ञानावहितत्वम् । c. रात्रिकालम् d. संकल्पकालम् ।
13. विषमयितः केषामपि... अत्र विषपदस्य अर्थं किम् ?

- a . मालिन्यम् । b.सुखम् । c.दुखम् d. क्लेशम् ।
14. विषमयितः केषामपि प्रयात्यमृतनिर्माणः....अत्र व्यञ्जकत्वं किम् ?
a. समीचीनम् । b. अर्थान्तरसंक्रमितवाच्यम् । c. संकीर्णम् d. अत्यन्ततिरस्कृतवाच्यम् ।
15. ' वृत्तेऽस्मिन्महाप्रलये धरणीधारणायाधुना त्वं शेषः ' अत्र प्रकाशता का ?
a.वाक्यप्रकाशता । b.पदप्रकाशता । c. शब्दप्रकाशता d. अर्थप्रकाशता ।
- 16.संघटना कति विधम् ?
a.बहुविधम् । b.द्विविधम् । c.तिरविधम् d. एकम् ।
- 17.स्मरनवनदीपूरेणोदाः.. कीदृश ध्वनेः उदाहरणम् ?
a.वस्तुध्वनि । b. अलङ्कारान्तरसङ्गसंकीर्ण ध्वनि । c.अलङ्कारध्वनि d. वाच्यध्वनि ।
- 18.शिखिपिच्छिकर्णपूरायाः इत्यनेन किं सूचयति ?
a.दौर्भाग्यातिशयम् । b. ऐश्वर्यम् c.सौभाग्यातिशयम् d. सुखातिशयम् ।
- 19.वाक्यरूप अलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः कतिविधः ?
a. द्विविधः । b.तिरविधः । c. चतुर्विधः d. बहुविधम् ।
- 20.अङ्गाश्रिताः कटकादिवत् मन्तव्याः । के ?
a.गुणाः । b.अलङ्काराः । c.रीति d. रसाः ।
- 21.विच्छित्तिशोभिनेकेन कामिनी भाति ।
a. भाषणेन । b.भावेन । c. रतेन d. भूषणेन ।
- 22.पदद्योत्येन सुकवेर्ध्वनिना भाति
a.भारती । b.आरती । c.चरितम् d. योगम् ।
- 23.शषौ सरेफसंयोगो कस्मिन् रसे विरोधिनः ?
a.शान्ते । b.शृङ्गारे । c. रौद्रे d. भीभत्से ।
- 24.ढकारश्चापि भूयसा विरोधिनः स्युः । कुत्र ?
a.शृङ्गारे । b.शान्ते । c.हास्ये d. भीभत्से ।
25. गुणानाश्रित्य तिष्ठन्ती । का ?
a. रचना । b.भावना । c.संघटना d. प्रकटना ।
- 26.मधुर्यादीन्व्यनक्ति सा रसान् । का ?
a.संभावना । b.संघटना । c.अलङ्काराणि d. प्रकटना ।
- 27.केषां नियतविषयत्वप्रसङ्गः ?
a. गुणानाम् । , b. संघटनायाः । c.दोषानाम् d. रसानाम् ।
- 28.ध्वनेः गुणीभूतव्यङ्गस्य च फलावाच्यन्तरं किम् ?
a. काव्यभङ्गी । b.कविप्रतिभानन्त्यम् । c कवेः अभ्यासशक्तिः d. चित्रभङ्गी ।
29. नवत्वमायाति पूर्वार्थान्वयवत्यपि ।
a. काव्यम् । b. भाषा । c . शब्दं d. वाणी ।

30. निद्राकैतविनः पिरयस्य वदने अत्र नवत्वं कथम् ?
 a. विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः । b. अर्थान्तरसंक्रमित वाच्यध्वनिः ।
 c. संलक्ष्यक्रमध्वनिः d. लक्षणा ।
31. स्मितं किञ्चित्मुग्धं.... अत्र नवत्वं किम् समाश्रयेण ?
 a. संलक्ष्यक्रमध्वनिः । b. तिरस्कृतवाच्यध्वनिः ।
 c. अर्थान्तरसंक्रमितध्वनिः d. अलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः ।
32. स्वतेजः क्रीतमहिमा अत्र नवत्वं किम् समाश्रयेण ?
 a. अर्थान्तरसंक्रमितवाच्यध्वनिः । b. अलङ्कारध्वनिः ।
 c. वस्तुध्वनिः d. अलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनिः ।
33. सर्वे नवा इवाभान्ति..... इव द्रुमाः ।
 a. शरत्कालः । b. मधुमासः । c. वर्षकालः d. शीतकालः ।
34. एकस्मिन् कविः स्यादवधानवान् । कस्मिन् ?
 a. काव्यमये । b. भावादिमये । c. रसादिमये d. गुणादिमये ।
35. रामायणे अङ्गीरसः कः ?
 a. शान्तः । b. करुणः । c. वीरः d. रौद्रः
36. शोकः आगतः ।
 a. श्लोकत्वम् । b. कवित्वम् । c. दिव्यत्वम् d. प्रागल्भ्यम् ।
37. महाभारते मुख्यरसः कः ?
 a. वीरः । b. रौद्रः । c. करुणः d. शान्तः ।
38. भगवान्वासुदेवश्च कीर्त्यतेऽत्र सनातनः । कुत्र ?
 a. रामायणे । b. महाभारते । c. ध्वन्यालोके d. भागवते ।
39. महाभारते कस्य पुरुषार्थस्य प्राधान्यं भवति ?
 a. धर्मस्य । b. अर्थस्य । c. मोक्षस्य d. कामस्य ।
40. महाभारते पाण्डवादिचरितं यत्कीर्त्यते तत् सर्वं भवति ।
 a. अवसानविरसम् । b. अवसानशान्तम् । c. आद्यविरसम् d. अध्यायविरामे ।
41. महाभारते अवसानं भागं केन नाम्ना प्रसिद्धम् ?
 a. जयम् । b. भारतम् । c. हरिवंशम् d. कालावसानम् ।
42. तृष्णाक्षयसुखपरिपोषलक्षणः कः रसः ?
 a. शान्तः । b. करुणः । c. शृङ्गारः d. रौद्रः ।
43. मुनिर्जयति योगीन्द्रो महात्मा ।
 a. वाल्मीकिः । b. कुम्भसंभवः । c. वसिष्ठः d. व्यासः ।
44. ह्यन्यसादृश्यम् ।
 a. संवादः । b. विवादः । c. प्रतिवादः d. उपवादः ।
45. तत्पुनः प्रतिबिम्बवत् । कः ?
 a. संघटना । b. विवादः । c. संवादः d. प्रतिवादः ।
46. आलेख्याकारवत्तुल्यदेहिबच्च ।

- a. जन्तूनाम् । b. शरीरिणाम् । c. कवीनाम् d. रसानाम् ।
47. संवादः कतिविधः ?
a. त्रिविधः । b. द्विविधः । c. चतुर्विधः d. पञ्चविधः ।
48. तृतीयं तु नान्यसाम्यं त्यजेत्कविः ।
a. तुच्छात्मा । b. प्रसिद्धात्मा । c. अनन्यात्मा d. सकलात्मा ।
49. प्रतिबिम्बकल्पं संवादः कतिविधः ?
a. द्विविधः । b. बहुविधः । c. त्रिविधः d. पञ्चविधः ।
50. काव्यवस्तु परिहर्तव्यं सुमतिना ।
a. प्रतिबिम्बकल्पम् । b. बिम्बकल्पम् । c. काव्यकल्पम् d. प्रतिकल्पम् ।
51. रसगङ्गाधरस्य कर्ता कः ?
a. जगन्नाथपण्डितः, b. राजशेखरः c. मम्मटः d. आनन्तभट्टः
52. जगन्नाथपण्डितस्य अलंकरशास्त्रग्रन्थः ?
a. वक्रोक्ति b. काव्यमीमांसा c. आनन्तभट्टः d. रसगङ्गाधरः
53. चित्रमीमांसाखण्डनं कस्य ग्रन्थः ?
a. राजशेखरस्य b. मम्मटस्य c. जगन्नाथपण्डितस्य d. कैयटस्य
54. अमृतलहरी - ---- स्तुतिरूपोऽयं ग्रन्थः ।
a. विष्णु, b. यमुना, c. महादेव, d. कृष्णस्य
55. जगन्नाथपण्डितस्य व्याकरण ग्रन्थः ?
a. रसगङ्गाधरः b. भामिनीविलासं, c. मनोरमाकुचमर्दिनी d. लीलावति
56. षाहजहान् चक्रवर्तिणा दत्तं जगन्नाथस्य पदवीं किम्?
a. पण्डितराजा , b. चक्रवर्ती , c. राजानकः d. आनन्तभट्टः
57. निर्माय नूतन मुदाहरण- - - मयात्र लिखितं न परस्य किञ्चित् ।
a. गद्यं, b. नाटकं , c. काव्यं d. चम्पु
58. _____ च लोकोत्तराह्लादजनकज्ञानगोचरता ।
a. लोकोत्तरत्वं, b. करणं, c. रमणीयता d. उत्तमम्
59. काव्यघटनानुकूलशब्दार्थोपस्थितिः का?
a. प्रतिभा, b. व्युत्पत्तिः, c. अभ्यासः d. प्रभावाः
60. रमणीयता च लोकोत्तराह्लादजनक -----गोचरता ।
a. करणं, b. ज्ञानं, c. शब्दः d. पदम्
61. _____ चाह्लादगतश्चमत्कारत्वापरपर्यायोऽनुभवसाक्षिको जातिविशेषः ।
a. लोकोत्तरत्वं, b. करणं, c. रमणीयता d. योग्यता
62. काव्यस्य कीर्ति, परमाह्लाद गुरु-राज-देवता प्रसादाद्यनेक।
a. लक्षणं, b. कारणं, c. प्रयोजनं d. योग्यता
63. रमाणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम् इदं काव्यस्य ... ।
a. लक्षणं, b. कारणं, c. प्रयोजनं d. योग्यता

64. रमाणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः
a. योग्यता, b. अलङ्कारं, c. गुणं d. काव्यं
65. _____ प्रतिपादकः शब्दः काव्यम् ।
a. रमाणीयार्थं, b. शब्दः, c. अर्थः, d. शब्दार्थः
66. रमाणीयार्थप्रतिपादकः _____ काव्यम् ।
a. शब्दः, b. अर्थः, c. शब्दार्थः d. पदार्थः
67. _____ च तदवच्छिन्ने भावनाविशेषः पुनः पुनरनुसंधानात्मा ।
a. भावना, b. आत्मा, c. कारणं d. कल्पना
68. स्वविशिष्टजनकतावच्छेदकार्थं प्रतिपादकता संसर्गेण चमत्कारत्ववत्त्वमेव वा----
a. गुणं, b. अलङ्कारं, c. काव्यम् d. योग्यता
69. पण्डितराजमतेन रससिद्धान्त संख्या कति?
a. एकादश b. दश c. अष्ट d. नव
70. अदोषौ सगुणौ सालंकारौ शब्दार्थौ -----
a. गुणं b. अलङ्कारं c. काव्यम् d. पदम्
71. तस्याश्च हेतुः -का ?
a. प्रतिभा b. व्युत्पत्तिः c. अभ्यासम् d. पदार्थः
72. तस्य च कारणं कविगता केवला ... ।
a. रसं, b. अलङ्कारं c. प्रतिभा d. काव्यं
73. उत्तमोत्तम, उत्तमं, मध्यमं, अधमं इति काव्यभेदाः -- कस्य मतम् ?
a. मम्मटस्य b. जगन्नाथस्य c. वामनस्य d. कुन्तकस्य
74. रमाणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम् कस्य मतम् ?
a. मम्मटस्य b. जगन्नाथस्य c. वामनस्य d. कुन्तकस्य
75. - - - -यत्र गुणी भवितात्मनौ कमप्यर्थमभिव्यङ्क्तस्तदाद्यम् ।
a. शब्दार्थो b. वाच्यार्थो c. पदार्थः d. व्यङ्ग्यार्थ
76. शब्दार्थो यत्र गुणीभावितात्मनौ कमप्यर्थमभिव्यङ्क्यस्तदाद्यम् — इदं काव्यस्य लक्षणम् ।
a. उत्तमोत्तमम् b. उत्तमं c. मध्यमं d. अधमम्
77. यंत्र अप्रधानमेव सच्चमत्कारणं तद्वितीयम्
a. वाच्यं b. रसं c. व्यङ्ग्यं d. पदम्
78. यंत्र व्यङ्ग्यमप्रधानमेव सच्चमत्कारणं तद्वितीयम्- इदं लक्षणम् ।
a. उत्तमोत्तमं b. उत्तमं c. मध्यमं d. अधमं
79. यत्र व्यङ्ग्यं एव---- सच्चमत्कारणं तद्वितीयम् ।
a. प्रधानं b. लघुं c. गुरुं d. अप्रधानं
80. यत्र- - - - चमत्कारासमानाधिकरणो वाच्यचमत्कारस्तत्तृतीयम् ।
a. वाच्यं b. व्यङ्ग्यं, c. वाचकं d. रूपम्
81. यत्र व्यङ्ग्यचमत्कारासमानाधिकरणो वाच्यचमत्कारस्तत्तृतीयम् — इदं—लक्षणम् ।

- a. उत्तम b. मध्यम c. अधम d. अधमाधमम्
- 82 . यत्र व्यङ्ग्यचमत्कारासमानाधिकरणोचमत्कारस्तत्तृतीयम् ।
a. अर्थ b. वाच्य c. वाचकं d. पदम्
83. यत्रार्थचमत्कृत्युपस्कृता शब्दचमत्कृतिः प्रधानं तदधमं चतुर्थं इदं - - - - - लक्षणम् ।
a. उत्तम b. मध्यम c. अधम d. अधमाधमम्
84. पण्डितराजमतेन रससंख्या कति?
a. अष्ट b. नव c. दश d. पञ्च
85. यत्रार्थचमत्कृत्युपस्कृता----- चमत्कृतिः प्रधानं तदधमं चतुर्थम् ।
a. शब्द, b. अर्थ c. रस d. गुण .
86. जगन्नाथपण्डितस्य अलङ्कारशास्त्र ग्रन्थः ?
a. काव्यमीमांसा b. व्यक्ति विवेकं c. ध्वन्यालोकम् d. रसगङ्गाधरं
- 87 मननतरितीर्णं विद्यार्णवो नरेन्द्रः । नरेन्द्रः कः?
a. जगन्नाथपण्डित b. राजशेखर c. मम्मट d. कालिदासः
- 88 "रसवदेव काव्यम्" कुत्र प्रतिपादितम् ?
a. सहित्यदर्पणे b. काव्यप्रकाशे c. नाट्यशास्त्रे d. रसगङ्गाधरे
- 89 मित्रातिर पुत्रनेत्राय-----गत्रात्रे ते नमोनम ।:-अत्र काव्य विभागः किम्?
a. उत्तमम्, b. मध्यमम्, c. अधमम् d. उत्तमोत्तमम्
- 90 राघवविरहज्वाला-----पवनतनयाय । अस्मिन् उदाहारेण काव्य विभागं किम्?
a. उत्तमम्, b. मध्यमम्, c. अधमम् d. अधमाधमम्
-

ANSWER KEY

1	A	13	C	25	C	37	D	49	C	61	A	73	B	85	A
2	B	14	D	26	B	38	B	50	A	62	C	74	A	86	D
3	C	15	A	27	A	39	C	51	A	63	A	75	D	87	A
4	B	16	C	28	B	40	A	52	D	64	D	76	A	88	B
5	C	17	B	29	D	41	C	53	C	65	A	77	C	89	C
6	D	18	C	30	A	42	A	54	B	66	A	78	B	90	A
7	C	19	A	31	B	43	B	55	C	67	C	79	D		
8	B	20	B	32	A	44	A	56	A	68	C	80	B		
9	A	21	D	33	B	45	C	57	C	69	A	81	B		
10	D	22	A	34	C	46	D	58	C	70	C	82	B		
11	A	23	B	35	B	47	A	59	A	71	A	83	C		
12	B	24	A	36	A	48	B	60	B	72	C	84	B		